

מהספר העתידי רמזי טעם עם טעם לשב"ח מאת שלום המאירי, אשמח לתגובות במייל: shalom303@gmail.com

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בַּמֶּלֶךְ (פזר) (דברים א, א)

נגזר על משה רבנו למות במדבר. במדרש¹ מבואר שבכך יזכו מתי מדבר לקום לתחיה ולבוא לארץ ישראל.

"אמר לו הקב"ה למשה אם אתה נקבר כאן אצולן בזכותך הן באין עמך. א"ר לוי למה הדבר דומה לאחד שנתפזרו מעותיו במקום אפילה. אמר, אם אומר אני האירו לי שאקבץ מעותי אין בריה משגחת עלי. מה עשה נטל זהוב אחד והשליך בתוכם והתחיל צווח ואומר האירו לי, זהוב אחד היה לי ונפל ממני כאן. והאירו לו. מה עשה משנטל את הזהוב אמר להן בחייכם המתינו לי שאלקט את המעות וליקטן. בזכות הזהוב נתלקטו המעות כך אמר לו הקב"ה למשה אם נקבר אתה אצלם במדבר הן באים בזכותך ואת בא בראשם שנאמר (דברים לג) וירא ראשית לו וגו' ויתא ראשי עם". ע"כ.

ונרמז בטעמים: בַּמֶּלֶךְ (פזר), משה רבנו נקבר במדבר, למען מתי מדבר, כמי שנתפזרו לו מעות במקום אפילה.

שלום המאירי

בַּמֶּלֶךְ (פזר) (דברים א, א)

במסכת ברכות (דף סג עא) נאמר: "הלל הזקן אומר בשעת המכניסין פזר בשעת המפזרים כנס², ואם ראית דור שהתורה חביבה עליו פזר שנאמר יש מפזר ונוסף עוד ואם ראית דור שאין התורה חביבה עליו כנס שנאמר עת לעשות לה' הפרו תורתך". ואמרו (ראש השנה דף כג עא): "ואמר רבי יוחנן כל הלומד תורה ואינו מלמדה דומה להדס במדבר, איכא דאמרי כל הלומד תורה ומלמדה במקום שאין תלמידי חכמים דומה להדס במדבר דחביב³".

ונרמז בטעמים: בַּמֶּלֶךְ (פזר), על לומדי התורה לפזר אותה, ללמדה לאחרים, ובכך להיות כהדס במדבר דחביב.

שלום המאירי

¹ מדרש רבה דברים - פרשה ב פסקה ט, ילקוט שמעוני דברים פרק ג רמז תתיד.

² רש"י: "בשעת המכניסים - שאין חכמי הדור מרביצים תורה לתלמידים: פזר - אתה, לשנות לתלמידים. בשעת המפזרים - שהגדולים שבדור מרביצים תורה: כנס - אתה, ולא תטול שררה עליהם...".

³ מהרש"א: אינו מלמדה כו'. לפי שההדס בריחו הוא רמז על בעלי תורה כדאיתא במדרשות גם בפיוט דחג הסוכות וזה הלמד ואין ריח תורתו יוצאת לאחרים הרי זה הוא כהדס שהוא במדבר שאין שם מי שנהנה מריחו וא"ד כל הלומד תורה ומלמדה במקום שאין ת"ח אחר שיכולין ליהנות מריח תורתו ה"ז דומה להדס אחד במדבר שאין ההדסים מצוים שם והבאים לשם חביב להם זה ההדס יותר מבישוב שההדסים שכיחין ומצוים שם. "וראה בניהו בן יהוידע": דומה להדס במדבר דחביב לכל. נראה לי בס"ד מדבר דנקיט באופן הראשון הוא מדבר שמם שאין בו עוברים ושבים ולכן אין הנאה מהדס הנטוע שם, אך מדבר דנקיט באופן זה השני הוא במקום הישוב שהכל עוברים ושבים בו ורק הוא מקום הפקר דכל קרקע שהיא חוץ לגנות ופרדסים נקראת רשות הרבים שהוא מדבר, ובזה הכל נהנים כי הנטוע תוך הגינה מי יוכל להכנס שם כדי שיהנה דרשות היחיד היא".

מהספר העתידי רמזי טעם עם טעם לשב"ח מאת שלום המאירי, אשמח לתגובות במייל: shalom303@gmail.com

בְּמִדְבָּר בְּעֶרְבָה (פֶּזֶר) (תְּלִישָׁא קְטָנָה) (דְּבָרִים א, א)

רבי אברהם יצחק שיין רומז⁴ בצורת הטעמים, שהתוכחה היתה לא רק על החטא, אלא על שלא הכינו את עצמם כראוי לפי מדרגתם בשתי תקופות: בשנה הראשונה ואחר כך בארבעים שנה: "אפשר לומר שתיבת בְּמִדְבָּר מוטעמת בפזר, ופזר יש לה צורת כלי, והקו הקטן שלמטה כמו בית יד לכלי, הוכיחם על שלא קיבלו כראוי. ובא לרמז שהיתה טענה עליהם למה לא התבוננו בטובה הגדולה למאוד שנתן לנו ה' כלי קיבול, ולא עלו ע"י עשר המכות וקריעת ים סוף ובקבלת התורה, במשך כשנה אחת, לתכלית העליה שהיו צריכים לעלות, באמונה ובטחון ושאר הענינים, ולכן נגרמו החטאים ונאלצו להשאר ארבעים שנה במדבר.

ותיבת בְּעֶרְבָה מוטעמת בתלישא קטנה, שצורתה עגולה כצורת גלגל והקו הקטן שלמטה כמו בית יד, רומזת על הארבעים שנה עליהן נאמר (דברים ח, ה): "וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלקיך מיסרך",

ותרגם אונקלוס "ארי כמה די מאלף גברא ית ברה ה' אלקך מאלף לך" היינו כאשר אב מלמד את בנו כן ה' אלקיך מלמד אותך. נמצא שכל הארבעים שנה במדבר היו לימודים גדולים לכלל ישראל, אך נאמר (דברים כט, ג) "ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות אתכם ואזנים לשמע עד היום הזה", ופירש רש"י (בפסוק ו') ' ולא נתן ה' לכם לב לדעת - שאין אדם עומד על סוף דעתו של רבו וחכמת משנתו עד ארבעים שנה!'

ובתיבת בְּעֶרְבָה הוכיחן על שבארבעים שנה לא קבעו בנפשם את הלימודים הגדולים, ולכן מוטעמת בתלישא קטנה שהיא בצורת גלגל החוזר תמיד למקומו, להורות שהוכיחם על שאע"פ שהיו במדבר ארבעים שנה וחזרו כמה וכמה פעמים על הנסים שראו בכל יום מ"מ לא קבעו בנפשם קביעות כראוי ולא עלו לתכלית מדרגתם שהיו צריכים לעלות."

בְּמִדְבָּר בְּעֶרְבָה מוֹלֵ סוּף (קְדָמָא וְאֹלָא) (דְּבָרִים א, א)

רבי אשר אנשיל יהודה מיללער מבאר⁵: אמרו חז"ל (שבת לג עב) צדיק נתפס בעון הדור, דהיינו שמהראוי היה שצדיק באמונתו יחיה חיים ארוכים, אולם מחמת עון הדור שהוא ערב בעדם, הוא נתפס קודם זמנו ר"ל.

ונרמז "בְּעֶרְבָה", כלומר בשביל הערבות, לפעמים מוֹלֵ סוּף דהיינו שמגיע לסוף ימיו בקדמא ואזלא, עוד קודם שהגיע זמנו להסתלק מן העולם, וה' יגדור פרצות עמו בית ישראל.

⁴ ברכת איש, חלק שני, רבי אברהם יצחק שיין, ר"מ בישיבת תפארת ירושלים דסטעטן איילנד, ניו יורק תשעב, עמ' תריג.

⁵ פירוורי לחם, רבי אשר אנשיל יהודה מיללער, אב"ד פעטראשעני, דעווע תרצב, פרשת דברים, עמ' 46.